

faltaria explicar la -r- postulada clarament per la imensa majoria de les formes posteriors, i això ens porta a dubtar de tota la resta.

Les recerques dels especialistes en romanès, on el mot és tan important i la seva presència crida tant l'atenció, tampoc no han conduït a resultats gaire orientadors, veg. Densuşianu, *Rom.* xxxi, 311; *Dacoromania* iv, 449; Bartoli, *Festschrift Jagić*, 40. En llur recensió del DCEC Giuglea i Sădeanu (*Rev. Fil. Rom. și Germ.* vii, 134), posant de relleu l'ús pastoral (munyida d'ovelles) que reapareix en tants punts, i fortament a Romania, voldrien veure-hi un origen pre-romà.

Justament la vasta extensió de la paraula des dels Balcans fins a Ibèria, França i Alemanya, em sembla a mi, en aquest sentit, un argument ambivalent, una arma de dos tallants, per més que reconegui la força de les raons (de tipus més aviat negatiu) que en això ens assistiria; però ¿quin substrat hi hauria capaç d'abraçar aqueixa enorme extensió? No certament el cèltic, on d'això no s'ha assenyalat res. Ara bé potser encara no s'ha exhaurit fins ací l'amplitud de l'àrea antiga. *Galeta* té àmplia extensió en eslau (no solament Dalmàcia), veg. Berneker (*Slaw. Et. Wb.*), i d'altra banda cal ajuntar-hi per una banda el pruss. ant. *galdo* «mulde» ('gamella', Gloss. d'Elbing, 365), i el lit. *gel-da* 'obi ample' («breiter trog»), que al capdavant no està gens provar que sigui manlleu del germànic, i precisament la forma del mot prussià, inconciliable amb la germànica, s'hi oposa. Doncs, sorotàptic? Però ¿seria el compartiment semàntic (element de civilització més aviat avançada) convincent en aquest sentit? De nou, reconeguem que per aquest costat els nostres dubtes no poden ser menys grans que pel que fa a l'etimologia grega.

DERIV.: *Galledada*; *galletada*, nom d'una mesura a l'Alt Empordà (Biure, 1935), i a la Garrotxa, però ací amb un sentit menys especial (d'acord amb la frase exemplificada ja en NOller): «fou el mateix Pep qu'acabà de tirar-me a sobre la *galletada* de aygua freda». MrnVayreda (*Puny.* i, xv, 235, 185). *Galleder* 'fabricador de galledes (de fusta)': «per bon endreç e regiment del ofici dels boters de fusta grossa, portadors e *galladers* de la dita ciutat, que quescuns anys, separats del ofici dels boters de fusta prima --- puxen fer elegir de si tres prohòmens appellats prohòmens del ofici o confraria dels boters de fusta grossa ---» en un ban barceloní de 1445-58 (*DBal.*).

1 Sens dubte és excessiva l'afirmació «ibèric *galleta*», que fa Whatmough. Les conjectures i tempteigs que fa (*Dial. of Anc. Gaul*, 96, 99, 103), relacionant amb un *boletaria* de La Gaufrezenca i amb l'angl. *bowl*, resten vagues, a penes apuntades i sense comprovació. — 2 Si -ETA fos una terminació postissa, qui sap si pre-romana, convindria tenir molt en compte que al costat del grup pre-romà de BACI (BACCA, BACHINON) a l'Engadina hi ha una forma *bazida* (Planta-Schorta, *Dizionario Rumantsch-Grischun*) amb terminació no menys inexplicada i força paral·lela: val a dir que la vocal d'aquesta és més

tancada que la de l'engad. *galaida*. O ¿hi hauria una relació encara més substancial entre aqueix *bazida* i el nostre enigmàtic GALLETA? — 3 Si Moll tingué alguna veu d'acceptar-ho en parlar d'un *galleta* 'capell de palla' a propòsit de GALEA (*REW*, 3648) en AORBB II, 49, deu haver-ho deixat córrer, car res no en diu en *AlcM*, i en aquest ni tan sols figura tal nom de capell.

Gallejar, *galler*, *gallera*, V. *gall* *Gallerans*, V. *gallerans* *Gallerbo*, V. *galliüda* *Galleret*, *gallè*, V. *gall* *Gallesc*, V. *gala* II *Gallessa*, V. *gall* *Gallet*, V. *galet* i *gall* *Galleta*, V. *galleda* i *galeta* *Galletada*, V. *galeta* *Gallgallaret*, *gallgallinot*, V. *gall* *Gallibuda*, V. *galliüda* *Galligant*, V. *gall* *Galligotes*, V. *gall* *Gallima*, V. *galima* *Gallimarsot*, *gallimó*, *gallimoç*, *gallimpanya*, *gallimpanejar*, *gallina*, *gallinaci* o *gallinaci*, *gallinada*, *gallinaire*, *gallinal*, *gallinament*, *gallinassa*, *gallinejar*, *galliner*, *gallineró*, *gallineta*, *gallinó*, *gallinot*, V. *gall* *Gallipontejar*, *galliponter*, V. *calipont* (CANO) *Gallir*, *gallista*, V. *gall*

GALLIÜDA: «*gallihudas*, peix: galeus laevis, hin-nulus», *DTO*. (1670, i ja 1647 segurament, amb una *h* tan semblant a *b* que alguns l'hi han confós) «galeus, squalus», Lacav., sembla ser manlleuat d'una forma de Sicília o Calàbria (on o > u és regular segons la fonètica dialectal), provinent del gr. *γαλεώδης* 'peix de la mena del tauró', terme que ja va usar repetidament Aristòtil: en la seva *Historia Animalium* se cita en diversos passatges: en uns apareix *γαλεοειδής* id., en altres, també repetidament, el plural substantivat *τὰ γαλεώδη* (Liddell-Scott; cf. el *Glossary of Greek Fishes* de D'Arcy Thompson, 1947): aquell, compost, i aquest derivat, de *γαλεός* 'tauró', amb que *DTO*. i Lacav. tradueixen *galliüda*. Més deformat per etimologia popular apareix a Mallorca, *gallinuda* «peix de mar, *galeo*, *squalus canicula*», *DAMen.*; i en algunes fonts castellanes, ja antigues *galludo* 'espècie de tauró' en el *Canç.* de Baena, i a Cuba, *galluda* en Oudin, *red galludera* o *-undera* *DACEsp.* *DECH* I, 70a35-40. Cal almenys preguntar-se si un men. *gallerbo* 'peix de l'espècie *Blennius pavo*' registrat per *AlcM*, no n'és encara una altra deformació, per alguna contaminació (*gallinorba* 'espècie de crustaci'?).

Galló, V. *gall* II *Gallof*, *gallofa*, V. *gallofo*

GALLOFO o GALLÒFOL, pres del cast. *gallofo* 'home esparracat i gandul, que va captant per no treballar', derivat de *gallofa* 'rosegons que es donen com a almoïna', 'ranxo que distribuïen a les portes dels convents', que probablement conté el ll. *gallus* 'francès', per al·lusió als pelegrins de Compostela, que en llur majoria entraven a Castella des de França; és versemblant que es tracti d'una expressió *galli offa* 'mosada o bocí del francès', creada en el ll. dels monestirs med. □ 1.ª doc.: *gallofo* i *gallofament*, 1451-54; *gallofol*, 1905; en cast. *gallofo* c. 1400, i la *gallofa* c. 1330. «Viure *gallofament* e viciosa, ab pau sia dit de